[illegible] — ୨୮ – ୩ – ୫୬

ଜୀବେତ ଶରଦ

ମନୋଜ ଦାସ

ଶତାଧିକ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚିରହି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବାର ସମ୍ବାଦ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରାୟ ପଢ଼ିବାକୁ ମିଳେ। ଜାପାନ୍ ସରକାର ସମ୍ପ୍ରତି ସେହି ଶତବର୍ଷୀୟାନ୍ (Centenarian) ମାନଙ୍କୁ ଏକ ଏକ ସେଟ୍ ରୌପ୍ୟ କପ୍ ପ୍ରଦାନ କରି ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇଲେ, ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇଶହ ଏକାବନ; ମହିଳା ଦୁଇଶହ ପାଞ୍ଚ ଓ ପୁରୁଷ ଛୟାଳିଶ। ପତ୍ରପତ୍ରିକାସମୂହରୁ ଯେଉଁ ଭଳି ଧାରଣା ହୁଏ, ରୁଷିଆ ହିଁ ଶତବର୍ଷୀୟାନ୍‌ମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେବାରେ ସର୍ବାଧିକ ସଚେତନ। ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରାଚୀନତମ ଅଭୀପ୍ସା। ଶତବର୍ଷୀୟାନ୍‌ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି

ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ:

ସମ୍ମାନ ଏକ ବିକଶିତ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆଭିଜାତ୍ୟର ହିଁ ସୂଚନା ଦିଏ।

ହଙ୍ଗେରୀରେ ୧୬୩୭ ମସିହାରେ ଜାତ ହେସଟ୍‌ର୍ ଜାର୍ଟେନ୍ ୧୭୨୨ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ଅର୍ଥାତ୍ ୧୮୫ ବର୍ଷ ଜୀବିତ ରହି ତିନିଗୋଟି ଶତାବ୍ଦୀ ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଥିଲେ ବୋଲି କୁହାଯାଏ। ସେହିପରି ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଜନୈକା ନିଗ୍ରୋ ମହିଳା ଲୁଇସା ଟ୍ରୁଇସ୍ନୋ ୧୭୫ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚି ୧୭୭୭ ମସିହାରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ବୋଲି ଅନେକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି। ଏ ସବୁ ସତ୍ୟ ହୋଇପାରେ; ଅଥବା ଅତିରଞ୍ଜିତ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କଳ୍ପିତ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇପାରେ। ତେବେ ସମସ୍ତ ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ 'ଦି ଗିନିସ୍ ବୁକ୍ ଅଫ୍ ରେକର୍ଡ୍‌ସ୍' (ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ, ୧୯୫୬; ଗିନିସ୍ ସୁପାରଲେଟିଭ୍‌ସ୍ ଲିମିଟେଡ୍, ଲଣ୍ଡନ୍) ଯେଉଁ ତଥ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରୁଛନ୍ତି; ସେଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କାନାଡ଼ାରେ ୧୭୦୧ ମସିହା ୧୫ ତାରିଖ ଜୁଲାଇରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ପିଏର୍ ଜୁବେଆର୍ ୧୧୩ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚି ୧୮୧୪ ମସିହା ୧୬ତାରିଖ ନଭେମ୍ବରରେ କ୍ୱିବେକ୍‌ରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ। କିନ୍ତୁ ଟେକ୍‌ସାସ୍‌ର ଓ୍ୱାଲ୍‌ଟାର ୱିଲିଅମ୍‌ସ ୧୪ତାରିଖ ନଭେମ୍ବର ୧୮୪୩ ମସିହାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ଆମେରିକାର ଗୃହଯୁଦ୍ଧଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବହୁ ବିଶ୍ୱଘଟଣାର ଅଭିଜ୍ଞତା ସଞ୍ଚୟ କରି ମାତ୍ର ଗତ ୧୭ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୫୬ରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବା ଫଳରେ ଜୁବେଆର୍‌ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବଳିଗଲେ।

ଏହିସବୁ ହିସାବକିତାବର ଅଗୋଚରରେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଚି ଆହୁରି କେତେ ଦୀର୍ଘ ଜୀବନର ବୃତ୍ତାନ୍ତ। କିନ୍ତୁ କଥା ହେଲା, ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ (ଶତାୟୁ ଓ ତଦୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅର୍ଥରେ) ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ; ସାଧାରଣ ନିୟମ ନୁହେଁ। ଅଥଚ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଦୀର୍ଘାୟୁ ଲାଭର ଉପାୟ ଖୋଜିବାରେ ମଣିଷର କ୍ଳାନ୍ତି ନାହିଁ। ଚୀନ୍ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ତ ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ରାଟ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା ଯଥାକ୍ରମେ ଏ ଦିଗରେ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିବା ଓ ଗବେଷଣା କରିବା।

କଲ୍ୟାଣୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୀର୍ଘଜୀବନ କାମନା କରିବା ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରାର ଏକ ସୁପ୍ରାଚୀନ ଆଚାର। ଏ ପୃଥିବୀ ଦୁଃଖମୟ, ଜୀବନ ହିଁ ଜଞ୍ଜାଳ, ଅସ୍ତିତ୍ୱ ହିଁ ଅଭିଶାପ—ଏଭଳି ବୈରାଗ୍ୟ-ବ୍ୟଞ୍ଜକ ବାଣୀ ବହୁବାର ବହୁ ମହାପୁରୁଷ ପ୍ରଚାର କରିଛନ୍ତି ସତ୍ୟ; କିନ୍ତୁ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ସତ୍ୟ ହେଉଛି ଜୀବନ ପ୍ରତି ମନୁଷ୍ୟର ଆକର୍ଷଣ, [illegible]; ଜୀବନକୁ

ଏ ସମସ୍ୟାଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ଚେତନାରେ ଏତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଯେ, ଏହାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂକ୍ଷେପରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇପାରେ: ଜୀବନର ତିକ୍ତତା ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଏକମତ—ପୁଣି ଜୀବନ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଓ ସର୍ବଯୁଗୀୟ ଅନୁଭୂତି। (ମୁଁ ଦୁଇଥର 'ପ୍ରାୟ' ପ୍ରୟୋଗ କରିଛି—ଯେହେତୁ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନିଶ୍ଚୟ ରହିଛି) ତେବେ ଏହି ବିରୋଧ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାର ରହସ୍ୟ କ'ଣ?

ଭାରତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରମ୍ପରାରେ ଏହି ରହସ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ ନିହିତ ରହିଛି। ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଦିବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭୂତ ଉତ୍ତର ଏହାକୁ ଆମପାଇଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିଦେଇଛି ମଧ୍ୟ। ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅବତାରଣା ଏଠାରେ କରିବା ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। କେବଳ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ, ଜୀବନ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଯେଉଁ ଚିରନ୍ତନ ଅନୁରାଗ, ତାହା ପଛରେ ରହିଛି ମହତ୍ତର ସତ୍ୟ। ଅମୃତମୟ ଆନନ୍ଦର ସନ୍ଧାନରେ ଏ ଜୀବନକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି ଅନେକେ; କିନ୍ତୁ

ଏକ ବିଜୟ

ଏହି ମରଜୀବନରେ ମନୁଷ୍ୟର ଚିର ଅଭୀପ୍ସିତ ଅମୃତଆନନ୍ଦର ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଲୁକ୍କାୟିତ ରହିଛି। ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏଭଳି ଏକ ଉତ୍ସବର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଏହି ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ସମ୍ଭବପର ହେବ, ଯେତେବେଳେ ଜୀବନର ସଂଜ୍ଞା ହିଁ ବଦଳି ଯିବ। ସେତେବେଳେ ଜୀବନ ବୋଇଲେ ଦୁଃଖ ସହିତ ଅହରହ ତିକ୍ତ ସଂଗ୍ରାମ ଲବ୍ଧ ଗୁଡ଼ାଏ ଅଭିଜ୍ଞତା ମାତ୍ରକୁ ବୁଝାଇବ ନାହିଁ।

ଏଭଳି ଏକ ମହତ୍ତର ସମ୍ଭାବନା ମନୁଷ୍ୟର ଚେତନା ଭିତରେ ଲୁକ୍କାୟିତ ରହିଛି ବୋଲି ହିଁ ଜୀବନ ପ୍ରତି ତା'ର ଏତେ ଅନୁରାଗ। ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ ପାଇଁ ତା'ର ଅଭୀପ୍ସା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯଦି ଜଣେ ଜୀବନର ମହତ୍ତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି କରେ, ତେବେ ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ। କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ ତା'ର ଜୀବନର ଏହି ଅନାଗତ ପରିଣତି ବିଷୟରେ ଅବହିତ ନୁହେଁ। ଅତଏବ ଜୀବନକୁ ସେ ଭୁଲ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରେ; ଜୀବନ ହୁଏ ବ୍ୟାହତ ଓ ବିକୃତ।

ସେ ଯାହାହେଉ, ବୟସ ବିଜ୍ଞାନ (Gerontology) ଯେ ପରି ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କିଛି ପରିବେଷଣ କରି ପାରିନାହିଁ; ଇତିହାସର ଅଭିଜ୍ଞତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ଏକଥା ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ନାହିଁ ଯେ, ବୟସବୃଦ୍ଧି ସହିତ ମନୁଷ୍ୟର ଚିନ୍ତାଶକ୍ତିରେ ଅଥବା ପ୍ରଜ୍ଞାରେ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଆସେ। ବୟସ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯିଏ ତରୁଣ, ତା'ର ଚିନ୍ତା ଓ ଧୀଶକ୍ତି ହୋଇପାରେ ଦୁର୍ବଳ, ସ୍ଥାଣୁ ତଥା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ; ଅପର ପକ୍ଷରେ ଜଣେ ତଥାକଥିତ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇପାରେ ଧୀମାନ୍, ଗତିଶୀଳ (Dynamic) ତଥ ପ୍ରଗତିଶୀଳ। ଅତଏବ ବୟସ ବେଶି ହେଲେ ଜଣେ ସମାଜ ପକ୍ଷରେ ଅଦରକାରୀ ହୋଇ ପଡ଼ିବ, ଏହା କେବଳ ଏକ ମାନସିକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ମାତ୍ର। ଅପରନ୍ତୁ, ବୟୋବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ବହୁଳ ସମଜର ସାମୂହିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହେବ ମାର୍ଜିତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଷୟଟିର ଉପସଂହାର କରାଯାଉ। ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀମା କହିଥିଲେ "ଦୁଇଟି ଧାରଣାରୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଆସେ। ପ୍ରଥମତଃ, ସାଧାରଣ ସାମୂହିକ ଧାରଣା—ଯେ ତୁମେ ବୁଢ଼ା ହେଲଣି ଏବଂ ଏ କାମ ବା ସେ କାମ ଆଉ କରି ପାରିବ ନାହିଁ। ତା'ପରେ ରହିଛି ନିଜ ଭିତରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଧାରଣାର ପୁନରାବୃତ୍ତି"—'ମୁଁ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଯାଉଛି, ଏ କାମ ବା ସେ କାମରେ ମୋର ହାତ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ।'

ସତ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର। ତିରିଶ ବର୍ଷ ବୟସ ପୂର୍ବରୁ ଅବଚେତନାର କ୍ଲାନ୍ତି ଯୋଗୁଁ ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ପ୍ରଚୁର ଅପଚୟ ଘଟେ। ତିରିଶ ବର୍ଷ ପରେ ଆସେ କିଛିଟା ସ୍ଥିରତା ଓ ସେତେବେଳେ ଜଣେ ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିବା କଥା। ପଚାଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଜୀବନର ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ। ଅଶୀବର୍ଷ ବୟସରେ ଜଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳପ୍ରଦ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟତା ହାସଲ କରେ। (ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଧୃତି ଭିତରେ ବି ଏହା ଶ୍ରୀମାଙ୍କ ବାଣୀର ଭାବାର୍ଥ)।

——

ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ ବିନିମୟ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଥିବା ତିକ୍ତତାକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ କରିଥାଏ। ତେବେ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସଂସ୍କୃତିଗତ ଐକ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରି ଜାଣିବା ସହଜ ନୁହେଁ। ତେଣୁ ୨ୟ ମହାସମର ପରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିନିମୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଯେ, ଭାରତ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଙ୍ଗେ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିନିମୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଛି। ସେଥିପାଇଁ ଭାରତରୁ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଦଳ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭାରତକୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାଂସ୍କୃତିକ ଦଳ ଆସୁଛନ୍ତି। ଏପରି ବିନିମୟ ମୂଲ୍ୟହୀନ କହିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ। କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସୁସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପରସ୍ପର ନିକଟତର ହୋଇଥାନ୍ତି।

ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସଂହତି ଦୃଢ଼ କରିବାକୁ ଓ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଦଳ ବିନିମୟ ହୋଇଥାଏ। ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ, ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ଶାଖାର ସହାୟତାରେ ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ [illegible] ନିକଟରେ

ମଣିପୁରରୁ ଗୋଟିଏ ସାଂସ୍କୃତିକ ଦ[…] ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ମଣିପୁର[…] ସ୍ଥାନୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ତଥା ନୃତ୍ୟ[…] ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖାଇଥିଲେ ଏ[…] ଯେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଏହ[…] ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଛି, ସେଠାରେ ଦର୍ଶ[…] ଏହାକୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇଛନ୍ତି। ସେହ[…] ପରି ଓଡ଼ିଶାରୁ ମଧ୍ୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ଦ[…] ସେମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ର[…] ସକାଶେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ, ବମ୍ବେ ଆ[…] ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସି[…] ହୋଇଛନ୍ତି।

ଭାରତରୁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସଂଖ୍ୟ[…] ସାଂସ୍କୃତିକ ଦଳ ବିଦେଶକୁ ଯାଆନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟ[…] ଓଡ଼ିଶାରୁ କୌଣସି ସାଂସ୍କୃତିକ ଦ[…] ବିଦେଶରେ ତାହାର ପରାକା[…] ଦେଖାଇବାର ସୁଯୋଗ ପା[…] ନାହାନ୍ତି। ସାଂସ୍କୃତିକ କ୍ଷେତ୍ର[…] ଓଡ଼ିଶା ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ତୁଳ[…] ଯଥେଷ୍ଟ ଅଗ୍ରଣୀ। ତେଣୁ […] କୌଣସି ସାଂସ୍କୃତିକ ଦଳ […] ପଠାଇବା ଦିଗରେ କର୍ତ୍ତୃ[…] ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ।